

СТАТУС КАНДИДАТА НА ЧЛЕНСТВО У ЄВРОСОЮЗІ ТА ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНИ

Дір І.Ю.,
*Надзвичайний і Повноважний Посол України,
Заслужений юрист України,
кандидат юридичних наук, доцент,
докторант ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9829-4294>
e-mail: ihor.dir@uzhnu.edu.ua*

Дір І.Ю. Статус кандидата на членство у Євросоюзі та зобов'язання України.

У статті узагальнено представлений аналіз двосторонніх взаємовідносин між Україною та Європейським Союзом, які були започатковані з отриманням Україною статусу кандидата на членство у ЄС. Було виявлено, що статус кандидата є першим офіційним кроком перед початком переговорного процесу. Крім того, було визначено, що наразі статус держави-кандидата на вступ мають сім держав. Так, першою державою, яка ще 24 роки тому отримала цей статус, була Туреччина, а останньою після України його здобула Боснія та Герцеговина. Також було визначено, що у середньому період від моменту отримання державою статусу кандидата до оформлення вступу до Євросоюзу займав 8,4 роки. Найдовше на офіційне приєднання чекали Кіпр та Мальта, а найменше – Фінляндія. Було проаналізовано, що Європейська Комісія рекомендувала надати Україні статус кандидата за умов, що будуть виконані певні кроки, які більш відомі як сім рекомендацій Єврокомісії. Вони сприятимуть початку переговорного процесу і полягають в: продовженні порядку реформування законодавства, яке стосується відбору суддів Конституційного Суду України; завершенні процедури відбору кандидатів у члени Вищої ради правосуддя; продовженні боротьби з корупцією; приведенні у відповідність законодавства по боротьбі з відмиванням грошей зі стандартами Групи з розробки фінансових заходів по боротьбі з відмиванням грошей; імплементації у повній мірі антиолігархічного закону; прийнятті закону про засоби масової інформації; реформуванні законодавства, яке стосується національних меншин. Крім того, було виявлено, що відповідальні за вступ України до Євросоюзу інституції провели перший етап процесу перевірки внутрішнього законодавства України на відповідність *acquis* ЄС для формулювання невідповідностей у законодавчих актах, які потребують усунення до початку переговорного процесу. Також було виявлено, які законодавчі акти вже частково або повністю імplementовані в законодавство України. Було також проаналізовано наступні кроки щодо подальших зобов'язань України.

Ключові слова: держава, Європейський Союз, *acquis* ЄС, переговори, статус кандидата, інтеграція, закон, Європейська Комісія.

Dir I.Yu. Candidate status for membership in the European Union and Ukraine's obligations.

The article summarizes the analysis of bilateral relations between Ukraine and the European Union, which were initiated when Ukraine received the status of a candidate for the EU membership. Candidate status was found to be the first official step before the negotiation process begins. In addition, it was determined that seven states currently have the status of a candidate state for accession. Thus, the first state to receive this status 24 years ago was Turkey, and the last after Ukraine got it Bosnia and Herzegovina. It was also determined that, on average, 8.4 years pass from the moment a state receives the status of a candidate for joining the European Union. Cyprus and Malta waited the longest for official accession, and Finland the least. It was analysed that the European Commission recommended granting Ukraine the candidate status on the condition that the following steps, better known as the seven recommendations of the European Commission, will be implemented, and the implementation of which will contribute to the start of the negotiation process, among which: continue the procedure of reforming the legislation related to the selection of judges to the Constitutional Court of Ukraine; to complete the selection procedure of candidates for the members of the High Council of Justice; continue the fight against corruption; bring anti-money

laundering legislation into line with the standards of the Financial Action Task Force; fully implement the anti-oligarchic law; adopt the law on mass media; to reform legislation that concerns national minorities. In addition, it was found that the institutions responsible for Ukraine's accession to the European Union conducted the first stage of the process of checking Ukraine's domestic legislation for compliance with the EU acquis to formulate inconsistencies in legislative acts that need to be eliminated before the start of the negotiation process. It was also revealed which legislative acts have already been partially or fully implemented into the legislation of Ukraine. Next steps regarding further obligations of Ukraine were also analysed.

Key words: state, European Union, EU acquis, negotiations, candidate status, integration, law, European Commission.

Постановка проблеми. Історія становлення двосторонніх відносин між Україною та Європейським Союзом сягає моменту отримання незалежності нашою державою. Першим законодавчо закріпленим документом, у якому визначалася співпраця між сторонами, стала Угода про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 1994 року [1]. Пізніше 7 лютого 2019 року Верховна Рада ухвалила Закон «Про внесення змін до Конституції України», у якому був закріплений стратегічний курс України на членство в ЄС та НАТО [2]. Проте, на новий рівень двосторонні відносини між Україною та Євросоюзом перейшли 23 червня 2022 року, коли лідери 27 держав-членів ЄС ухвалили рішення про надання Україні статусу кандидата на членство у ЄС [3].

Стан опрацювання цієї проблематики розглядався у працях багатьох вітчизняних науковців, зокрема О. Біленко, І. Годя, О. Даниляк, Я. Завада, В. Книш, В. Коваль, Г. Коваль, А. Коротка, Р. Кормак, М. Лапшина, Ю. Лемко, А. Лішун, Н. Макаренко, Я. Марусик, Т. Орехова, Л. Прокопенко, Ю. Рідкобород, Н. Сухицька, О. Тимошук, І. Тодоров, Я. Турчин та ін. Серед закордонних вчених варто виділити Т. Акхледіані, М. Белангер, Дж. Бергман, Е. Бернард, С. Біскоп, М. Бомомі, Г. Боссе, В. Вагнер, М. Дабровські, Р. Елісон, Дж. Кромбойс, М. Петровіч, Є. Поледнікова, Д. Рохак, А. Сапір, Н. Тоцци, А. Умланд, Є. Фойєре, К. Хірш, Д. Ценуса тощо.

Метою статті є комплексний аналіз статусу кандидата на членство у Європейському Союзі, а також зобов'язання України у цьому зв'язку.

Виклад основного матеріалу. Варто відмітити, що «статус кандидата на вступ до ЄС» - не означає автоматичний початок переговорного процесу, а представляє собою лише перший офіційний крок до його початку [4]. Статус держави-кандидата надається Радою Європейського Союзу на підставі висновку Європейської Комісії і за результатами розгляду відповідної заявки держави на членство. Проте, статус кандидата має важливе значення для тих держав, які прагнуть офіційно вступити до складу Євросоюзу, оскільки отримання цього статусу означає перше схвалення від держав-членів. Європейська Комісія ретельно досліджує заявку на відповідність Копенгагенським критеріям [5].

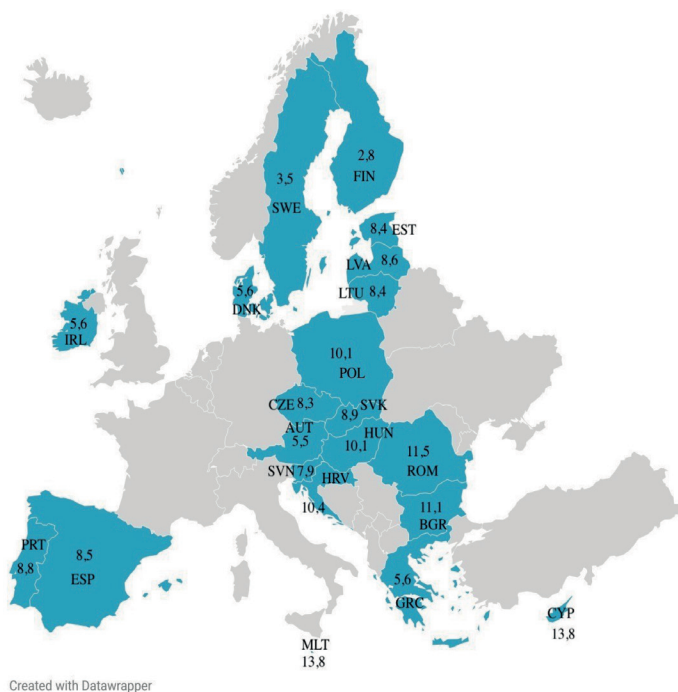
Наразі статус держави-кандидата на вступ мають сім держав. При цьому Туреччина отримала цей статус ще 24 роки тому, але переговорний процес між нею та ЄС заморожений. Останньою ж статус отримала Боснія і Герцеговина (Рисунок 1). До потенційних кандидатів також відносять Грузію та Косово.

Рисунок 1. Держави, які мають статус кандидата на вступ до ЄС

Джерело: складено автором за [6].

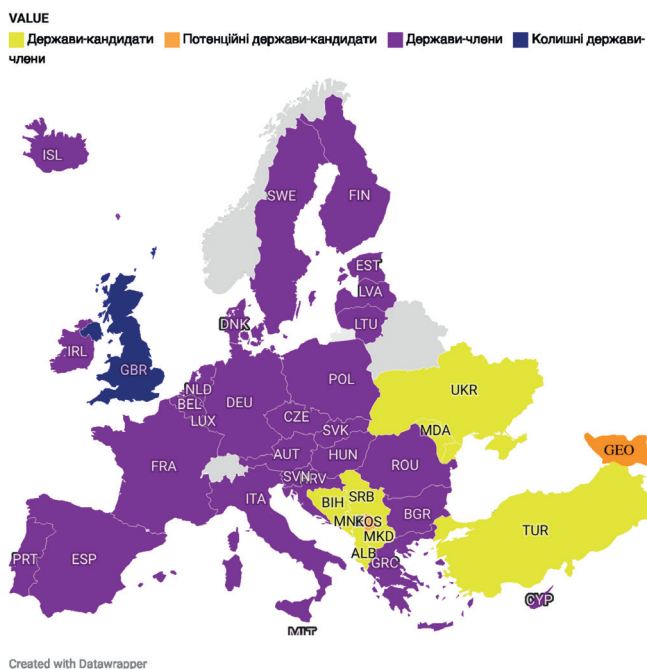
У середньому період від моменту отримання державою статусу кандидата до вступу до Євросоюзу проходило 8,4 роки. Так, найдовше на офіційне приєднання чекали Кіпр та Мальта – 13,8 років, а найменше – Фінляндія 2,8 роки (Рисунок 2).

Рисунок 2. Період від моменту отримання статусу кандидата на вступ до повноправного членства у ЄС

Джерело: складено автором за [7]

У загальному до складу Євросоюзу наразі входять 27 держав, ще 8 мають статус держави-кандидата на вступ та 2 – потенційні держави, які можуть отримати статус кандидата (Рисунок 3).

Рисунок 3. Потенційні держави-члени ЄС

Джерело: складено автором за [8]

Варто також відмітити, що Європейська Комісія рекомендувала надати Україні статус кандидата за умов, що будуть здійсненні певні кроки, які більш відомі як сім рекомендацій Єврокомісії. Вони сприятимуть початку переговорному процесу. Тому мають бути виконані наступні зобов'язання:

1) Продовжити приймати законодавство, яке стосується порядку відбору суддів до Конституційного Суду України, а також враховуватиме рекомендації Венеціанської комісії у цій сфері.

2) Завершити процедуру перевірки на добросесність кандидатів у члени Вищої ради правосуддя за допомогою Етичної ради, а також відібрати кандидатів для створення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

3) Сприяти подальшій боротьбі з корупцією, особливо на високому рівні, за рахунок більшої кількості розслідувань справ. Завершити призначення нового керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури за допомогою сертифікації переможця конкурсу при відборі на посаду, а також завершити процедуру відбору та призначення нового директора Національного антикорупційного бюро України.

4) Забезпечити відповідність законодавства щодо боротьби з відмиванням грошей зі стандартами Групи з розробки фінансових заходів по боротьбі з відмиванням грошей, а також прийняти загальний стратегічний план щодо реформування усього правоохоронного сектору України.

5) Запровадити у повній мірі антиолігархічний закон з метою обмеження надмірного впливу олігархів на економіку, політику та громадськість. При цьому необхідно також врахувати висновок Венеціанської комісії щодо даного закону.

6) Ухвалити закон про засоби масової інформації, який узгодить законодавство України з Директивою ЄС у галузі аудіовізуальних медіа-послуг та сприятиме створенню незалежного медіа регулятора.

7) Завершити реформу законодавства, яке стосується національних меншин [9].

Влітку 2023 року Європейська Комісія опублікувала аналітичний звіт, де оцінила результати виконання рекомендацій. Так, у цілому Україна отримала позитивну оцінку за досягнутий прогрес, проте у повній мірі, на думку чиновників Євросоюзу, було виконано лише дві рекомендації. Ці дві рекомендації стосуються судової реформи та закону про засоби масової інформації. У той же час потребують подальших реформ Конституційний Суд України, правоохоронні органи, приведення у відповідність законодавства щодо боротьби з відмиванням грошей, антиолігархічний закон та закон, що стосується захисту прав національних меншин [10].

У серпні 2023 року Офіс Віце-прем'єр міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції опублікував результати першого етапу процесу перевірки внутрішнього законодавства України на відповідність *acquis* ЄС для формування невідповідностей у законодавчих актах, які потребують усунення до початку переговорного процесу (селф-скринінг).

Так, за результатами першого етапу селф-скринінгу, який тривав з 15 березня до 30 червня 2023 року, було проаналізовано 28 тис. законодавчих актів, серед яких 3 тис. потребують повної або часткової імплементації у внутрішнє законодавство України. Варто також відмітити, що серед цих 3 тис. актів більше 400 актів припадає на транспортну політику, 300 актів – продовольча безпека, ветеринарна та фітосанітарна політика, 300 актів – свобода руху товарів, 200 актів – фінансові послуги, та 200 актів – довкілля.

Також Офісом були визначені наступні кроки щодо подальших зобов'язань: формування актуального переліку *acquis* ЄС, а також список законодавчих актів, які вже імплементовані у внутрішнє законодавство України. Крім того, необхідно провести аналіз розбіжностей та розробити Національну програму адаптації законодавства до права ЄС. Визначити нормативно-правові акти, які мають бути прийняті у рамках переговорного процесу, ухвалити їх та імплементувати у внутрішнє законодавство. Сформулювати переговорні позиції України та допомогти Європейській Комісії під час процедури офіційного скринінгу, яка відбудеться 2024 року [11].

Висновки. Отже, червень 2022 року ознаменувався початком нового етапу у двосторонніх відносинах між Україною та Євросоюзом, оскільки Європейська Комісія надала Україні статус кандидата на вступ. Проте, разом із статусом Україна також отримала сім рекомендацій, які необхідно виконати до початку переговорного процесу, серед яких: продовжити процедуру реформування законодавства, яке стосується відбору суддів Конституційного Суду України; завершити процедуру відбору кандидатів у члени Вищої ради правосуддя; продовжити боротьбу з корупцією; привести у відповідність законодавство по боротьбі з відмиванням грошей зі стандартами Групи з розробки фінансових заходів по боротьбі з відмиванням грошей; імплементувати у повній мірі антиолігархічний закон; прийняти закон про засоби масової інформації; реформувати законодавство, яке стосується національних меншин.

Список використаних джерел:

1. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами: Угода Україна від 14.06.1994 р.: станом на 1 верес. 2017 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012#Text (дата звернення: 30.08.2023).
2. Закон України Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору): Закон України від 07.02.2019 р. : станом на 21 лютого 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2680-19#Text> (дата звернення: 29.08.2023).
3. European Council. EU enlargement policy. Ukraine. *Official web-site*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/enlargement/ukraine/> (date of access: 23.08.2023).
4. Thomson Reuters. Candidate country (EU). *Practical Law*. URL: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/9-503-0144?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/9-503-0144?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true) (date of access: 23.08.2023).
5. Official Journal of the European Union. Accession process to the EU. *Official web-site*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/accession-process-to-the-eu.html> (date of access: 23.08.2023).
6. European Council. *Official web-site*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/> (date of access: 24.08.2023).
7. Gray A. Big deal: What does EU candidate status actually mean for Ukraine?. *POLITICO*. URL: <https://www.politico.eu/article/why-eu-membership-candidate-status-matters-for-ukraine/> (date of access: 24.08.2023).
8. European Union. EU membership, how to join, candidates European Union. *European Union*. URL: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/joining-eu_en (date of access: 24.08.2023).
9. European Commission. Opinion on the EU membership application by Ukraine. *European Commission – European Commission*. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_22_3802 (date of access: 25.08.2023).
10. European Commission. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on establishing the Ukraine Facility. *Official web-site*. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-06/COM_2023_338_1_EN_ACT_part1_v6.pdf (date of access: 25.08.2023).
11. Офіс Віце-прем'єр міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції. Селф-скринінг: Оцінка стану імплементації актів права ЄС. *Євроінтеграційний портал*. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/sites/default/files/inline/files/17.08.23_self-skryning.pdf (дата звернення: 26.08.2023).